

Česko-lužický věstník

číslo 11–12 /
listopad–prosinec 2014

ročník XXIV

Jakub Bart-Čišinski, Hody

Do Božej nocy zwony du
a hwězdzički so saja rjenje.
A z njebjes wyski słyšeć su:
K wam chwata waše wumóženje.

A hrózbne mróčna zblěduja,
hdyž płomjo Betlehema sapa.
A njebjesa so raduja,
hdyž miłosć na zemju u nich kapa.

A jědla wyska, wyska šmrěk:
k nam z njebjes Bože džěćo jědže.
Všem njese pokoj, měr a lěk,
kiž hinu v lubosćach a w bědže.

Do Božej nocy zwony du
a tajne hłosy wotućeja,
a kwětki we wutrobach ktu,
kaž wonka wabiła by meja.

Vánoce

Do Boží noci zvony zní
a jasné nebe dolů shlíží,
slyš s výše jástot andělský:
k vám spasení se vaše blíží.

A blednou mračna hrozivá,
když světlo z Betléma se třpytí.
A s nebes hudba zaznívá,
když milost na zemi s nich svítí.

A jedle, břízy jásají:
k vám s nebes Jezulátko chvátá.
Všem, kteří v bídě strádají
dá mír a pokoj místo zlata.

Do Boží noci zvony zní
a všechno probouzí se ze sna,
a v srdcích květy zavoní,
jak venku kdyby byla vesna.

V čase přástek obchází v hornolužickém Slepém a okolí „džěćetko“. Rolníci v této písčité, lesnaté oblasti, zvané „hola“, patřili k nejhudším v celé Lužici. Místní dívky podle starobylého tradičního zvyku obcházejí po domech a nadělují dětem drobné dárky, jako jablka, hrušky, ořechy a perník, ale také menší, doma ušité části lidového kroje. Nadělující bytost, „džěćetko“, představuje dívka, která má krátce před svatbou; vybírá ji místní „kantorka“ (vedoucí zpěvačka sboru vesnických děvčat, která také např. v postě obchází ves a zpívají velikonoční písně). O jedné adventní neděli je ustrojena do kroje družičky s některými zvláštnostmi. Obličej se zakryje závojem, místo bílé košilky s krátkými rukávy dlouhá bílá blůza zastrkaná pod zelenou sukni sešitou se živůtkem a na sukni přijde bílá nebo někde i modrotisková zástěra. Ruce se opatří bílými vlněnými rukavicemi. Každá dívka, pomáhající při oblékání, přinese s sebou pestrou stuhu. Ty se potom -- buď ve smyčkách sdrhnuté na rukávu, či volně zavěšené - připevní na kroj „džěćetka“. Protože se „džěćetko“ v každé ze sedmi vsí slepé farnosti strojí jinak, dá se s jistotou říci, ze které z nich pochází. V některých se například stuhu našívaly na dlouhou pestrou pásku. Tak se dá spočítat, kolik děvčat se podílelo na oblékání. Po připevnění komplikované ozdoby hlavy dostane „džěćetko“ do pravé ruky metlu z březového proutí a do levé zvonek, kterým se ohlašuje. Při návštěvě vůbec nepromluví. Mluvit smějí pouze jeho průvodci, a tak „džěćetko“ zůstane obdarovanými nepoznáno.

Džěćetko - Obchůzková nadílka na Slepsku,
foto Njepilic dwór. Text SKI, redakčně upraveno

Z DOMOVA

► **U hrobu Jurije Wičaze.** Za krásného slunného nedělního dopoledne uspořádala 19. října 2014 Společnost přátel Lužice na Olšanských hřbitovech v Praze pietní akt u hrobu významného rodáka z Lužice - novináře, spisovatele a překladatele Jurije Wičaze. Spolu s početným hloučkem členů SPL byli přítomni též vítání hosté z Lužice i s redaktorem Lužickosrbského rozhlasu, kteří vážili dalekou cestu, aby mohli být účastní této akce. Předseda SPL Petr Kadlec přivítal přítomné a jménem všech zapálil slavnostní svíci přesně v den 115. výročí narození J. Wičaze. V krátkém úvodu seznámil přítomné s probíhající obnovou hrobu. SPL zásluhou Jiřího Mudry zachránila hrob již v 90. letech, nyní obnovila zlacení a květinovou výzdobu zcela zanedbaného hrobu, jemuž hrozil zánik. Po delším jednání se Správou pražských hřbitovů bylo dosaženo jeho zařazení do "Projektu adopce významných hrobů" a SPL přebere za hrob v budoucnosti finanční i ideovou odpovědnost. V hlavním projevu doc. Petr Kaleta seznámil přítomné s Wičazovým životem a dílem a zdůraznil jeho zásluhy o česko-lužickosrbské kulturní a politické vztahy. Za zpěvu lužických přátel byly v závěru na hrob položeny květiny a věnce s trikolorami.

před

► (SR 6. 11.) **Hanka Budarjowa z Marketingové společnosti Horní Lužice-Dolní Slezsko přednášela 5. listopadu v krajské vědecké knihovně v Liberci** o lužickosrbské kultuře a turistických možnostech v Lužici. Přednáška byla proslovena v hornolužické srbštině, tlumočil Radek Čermák. Je to už třetí z řady přednášek, které ve spolupráci s tamní knihovnou organizuje David Krčmarík, mj. autor elektronického slovníku hornolužické srbštiny.

► 8. listopadu, v den výročí bitvy na Bílé hoře, se v Praze na půdě Lužického semináře a Baráčnické rychty konal **Slezský den**. Akce proběhla pod záštitou europoslance Jana Kellera a zastupitele města Teplic Jaromíra Kohlíčka, který je mimoto i členem Společnosti přátel Lužice. Organizátory tohoto dne byli Miloš Malec a Štefan Pilát. Akci podpořili hlavní město Praha, společnost Nuabi, s. r. o. a další dárci.

Program dne se skládal ze tří odborných přednášek a koncertu lidového souboru Slezan z Českého Těšína.

Přednáška historika dr. Maksymiliana Kušky *Slezsko do konce 18. století jako země*

mnoha národů, kultur a náboženství uvedla posluchače do problematiky slezských dějin. Autor hovořil o osidlování regionu, jeho příslušnosti k polskému a českému státu, církevní reformaci a dalších klíčových událostech tohoto území.

Přednáška Mgr. Michala Vašíčka ze Slovanského ústavu AV ČR se týkala dialektů Slezska a pokusů o jejich kodifikaci. Nejprve shrnul základní rysy nářečí v české i polské části Slezska a nastínil jejich historický vývoj. V druhé části svého příspěvku se přednášející zaměřil na literární tvorbu v laštině - na dílo spisovatelů skupiny Laško perspektywa, zejména tvůrce spisovné laštiny Óndry Łysohorského, shrnul hlavní etapy básníkovy života a jeho teorie o laštině jako samostatném jazyku.

Pro kratší přestávce se ujal slova Grzegorz Wiczorek, původem Slezan žijící v Chotěbuzi, který pronesl přednášku *Ślōnskō mōwa - nářečí nebo již jazyk?* v dolnolužické srbštině. Pro návštěvníky Slezského dne byl připraven její překlad do češtiny. Ve svém vystoupení se pan Wiczorek soustředil na soudobé sociálně-politické procesy probíhající ve Slezsku, jako například emancipace Hornoslezanů a růst jejich národního vědomí, obavy polské vlády ze slezského separatismu a snahy o kodifikaci slezštiny jako regionálního jazyka.

Všechny přednášky vyvolaly podnětnou diskusi. S krátkým projevem vystoupili Ing. Vlastimil Kočvara, předseda Matice slezské, a docent slavistiky na FF UK v Praze Petr Kaleta.

Závěrem Slezského dne bylo vystoupení folklorního souboru Slezan, které se uskutečnilo v Baráčnické rychtě. Vystoupení bylo doprovázeno podrobným komentářem pana Boleslava Slováčka, choreografa a duše celého souboru, o etnografických zvláštlostech různých částí Těšínska, o krojích, hudebních nástrojích a tancích. Tanečníci předvedli celý svatební obřad, tzv. tanec bioły, mazur, tanec s cepy a další tance charakteristické pro čtyři regiony Slezska - město Těšín, Orlovsko, město Jablunkov a Jablunkovsko. Koncert probíhal v dialogu s diváky - pan Slováček ochotně odpovídal na otázky a celý večer byl zakončen společným tancem členů souboru s diváky.

Světлана Vašíčková

Z HORNÍ LUŽICE

► (KP 28. 9.) **Dům pro farníky (Gemeindehaus, Wosadnica) v Budestecích byl nazván po farářích Michalu Frenclovi (1628-1706).** Na Frenclovu památku byla odhalena na

budově pamětní deska z lužické žuly, která připomíná jeho dlouhodobé působení ve farnosti v letech 1662 až 1706. Frencl přeložil bibli do hornolužické srbštiny a patří k zakladatelům lužickosrbské literatury. Slavnostnímu aktu byli přítomni superintendant Jan Malink a zdejší farář Christoph Kastner.

► (SN 29. 9.) **Městská knihovna v Budyšíně dostane Saskou knihovnickou cenu.** 24. října již podruhé udělilo Ministerstvo pro vědu a umění a zemská pobočka Německého knihovnického svazu v budyšínské městské knihovně cenu ve výši 4 000 eur. Hodnotí se tím vývoj a čtenářská podpora budyšínské knihovny.

► (SN 29. 9.) **V Njebjelčicích se konala slavnost brambor a Krabata.** Kromě brambor předvedli zemědělci i svou další letošní úrodu. Pro návštěvníky byl přichystán kulturní program, který zahájila kapela *Serbeat*, složená z absolventů Srbského gymnázia Budyšín, poté předvedly svůj program děti z njebjelčické školky. Vrcholem slavnosti bylo vystoupení taneční skupiny *Smjerdžaca*. Program a celá sváteční akce měly velký úspěch.

► (SN 29. 9.) V mariánském kostele v Kamenci předala Nadace Gregoria Mättiga při slavnostní bohoslužbě **stipendium** ve výši 1 200 eur **mladému historikovi Martinu Christovi z Oxfordu**, který bude v rámci své doktorské práce zkoumat dějiny reformace v Horní Lužici, ve Slezsku a Čechách.

► (SN 6. 10.) **Německo-lužickosrbské lidové divadlo uspořádalo den otevřených dveří**, tradičně na Den německé jednoty. Dorazilo kolem 3 000 návštěvníků. Zájemci mohli nahlédnout do 43 zkušeben, zhlédnout premiéru loutkové hry *Mały wódny muż* (Vodníček) či veřejnou zkoušku inscenace *Jenoż dżęci, kuchnja, cyrkej* (Jen děti, kuchyň a kostel), která měla premiéru v Radworu už 18. října. V národních krojích zazpívaly lužickosrbské písně Helena Bętnarjec a Cecilia Śćapanec se skupinou *Floppy dolls*.

► (SN 6. 10.) **Neobvyklý literární večer se konal ve Smolerově knihkupectví.** Představili tam výběr básní za 500 let lužickosrbského básnictví. Výběr byl postupně vydáván v edici *Serbska poezija* - od sedmdesátých let minulého století až dosud vyšlo 60 sešitů.

► (KP 12. 10.) **Jadwiga Malinkowa nastoupí 1. listopadu ve Slepém do úřadu farářky a stane se tak vůbec první lužickosrbskou evangelickou farářkou.** Zároveň povede ve slepém kostele svou první bohoslužbu. J. Malinkowa (*1983), dcera lužickosrbské

ho intendenta Jana Malinka, vyrostla na faře v Hrodzišči nedaleko Wósporka v zemské církvi saské, nyní s novým působištěm přechází do zemské církve braniborské. Teologii studovala v Greifswaldu, Tübingen a Heidelbergu. Studovala také v Bejrútu a zabývala se východními církvemi a islámem. Jako farářka chce podporovat lužickosrbské zvyky a jazyk ve své farnosti. Je vdaná a má dva syny.

► (KP 12. 10.) **Sestra Chrystamarija Kralec z Pančic-Kukowa obdržela 8. října od saského ministerstva sociálních věcí Medaili kurfiřtky Anny.** Pětasedmdesátiletá řeholnice lužickosrbského původu, členka kongregace Boží prozřetelnosti, byla vyznamenána za svou práci v ambulantní hospicové péči o seniory. Vyznamenání je zhotoveno z míšeňského porcelánu, připomíná dobročinné působení kurfiřtky Anny (1532–1585) a uděluje se od roku 1995 každoročně zhruba dvěma desítkám osobností ze Saska.

► (KP 19. 10., KP 2. 11.) **10. října proběhlo v Njeswačidle informační setkání sdružení obcí Při Klósterskej wodže, jež organizovala iniciativa Starosćiwi wobydlerjo (Starostliví občané) kvůli wětrowskému skladu jaderného odpadu.** Účastnilo se jej více než 150 lidí, kteří se jasně staví proti dalšímu ukládání radioaktivního odpadu ve svém sousedství. Přítom se plánuje, že do roku 2017 má být do Wětrowa odvezeno dalších tisíc tun jaderného odpadu. Občané se ptají, proč se odpad z bývalé jaderné elektrárny ve Stade na západ od Hamburku převáží přes celé Německo více než 500 kilometrů, ačkoli se na trase nachází několik dalších skladišť. Petice žádající zastavení dovážení radioaktivního odpadu byla k podpisu na www.posol.de. **Po dohodě ministrů bylo další plněné skladiště ve Wětrowě zastaveno, s tím, že nadále má být jaderný odpad ukládán v té spolkové zemi, kde byl vyprodukován.**

► (SR 27. 10.) **Tradiční svátek Jolky v Nuknici se letos uskutečnil o týden později,** tedy 24. ledna. Důvodem je kolize s plánovanou premiérou nového programu k ptačí svatbě od Lužickosrbského lidového uměleckého souboru 17. ledna. Premiéra se uskutečnila v sousedních Chrósčících.

► (KP 2. 11.) **Řeholnice kláštera v Mařídole (Sankt Marienthal) se mohou od 12. října konečně znovu scházet k modlitbám a bohoslužbám ve svém obnoveném kostele.** Míšeňský biskup Heiner Koch jej znovu vysvětil dva dny před 780. výročí prvních zmínek o klášteře. Při povodni 8. srpna 2010 voda v kostele sahala do výše dvou metrů. Škoda tehdy dosáhla více než 15 mi-

lionů eur; opravy byly hrazeny z prostředků kláštera, z podpory německé vlády i Svobodného státu Sasko. Na opravě kostela se podílelo více než 30 firem. V restaurovaném kostele byl vysvěcen také nový oltář ze slezského mramoru. Uspořádání kostela bylo do jisté míry změněno: střed kostela tvoří nová oltářní menza, kostelní lavice jsou posunuty více dopředu, efektivněji bylo upraveno také osvětlení, takže celý prostor působí světleji. Důkladně obnoveny byly i postranní oltáře.

► (KP 2. 11.) **6.–7. listopadu se v Mařídole konal pátý ročník marienthalských rozhovorů (St. Marienthaler Gespräche), věnovaný dílům pozdního baroka v Euroregionu Nisa.** Účastnili se jej odborníci z německých i českých institucí. Podrobněji budeme o setkání informovat v některém z dalších čísel *Česko-lužického věstníku*.

► (SR 3. 11.) **Egon Hübner, student 9. ročníku Lužickosrbského gymnázia v Budyšině, se stal ve své věkové skupině U16 a váhové kategorii do 57 kg mistrem Evropy v karate.** Student zastupoval Německo na mistrovství v italském Varese.

► (SR 7. 11., 8. 11., SN 10. 11., BSR 9. 11., NC 11. 11.) **Domowina byla hostitelkou několikadenního semináře slovných národnostních menšin.** Hlavním tématem byla diskuse o podpoře menšin a jejich stávajících formách. Zástupci se setkali také s drážďanským konzulem Jiřím Kudělou. V rámci večerního programu semináře se 7. listopadu uskutečnila světová premiéra dramatu Ingrid Hustetowé a Beaty Mičerlichowé Wodny muž (Vodník). S ohromným úspěchem u diváků ho představil český ochotnický spolek Nepřijatelní za režie Petra Smyczka, hudbu komponovala Silvie Morasten na slova Róži Domašcyny. Hra je představena převážně v českém překladu, dvě scény probíhají v dolnolužickosrbském originále, písně jsou zpívány hornolužickosrbsky. Druhé představení se konalo v dolnolužické Hochoze.

► (KP 9. 11.) **Katolski posol připomněl pětadvacáté výročí pádu Berlínské zdi a souvisejících událostí.** Lužickosrbská katolická duchovní již 4. listopadu 1989 žádali svobodu názoru, svědomí a vyznání víry a nezávislost Domowiny na ideologických předpisech. Sedm požadavků bylo uveřejněno v tehdejších novinách *Nowa doba* (dnes *Serbske nowiny*). 6. listopadu bylo v Hórníkově domě v Chrósčících zvoleno *Serbske nowe forum*, které vedl zesnulý farář Měrcin Salowski. Inicioval je tehdejší kulowský kaplan Michał Nawka. Zdůrazňovalo se, že Německá demokratická republika sice podporovala lužicko-

srbskou národnost, nicméně utlačovala svobodu svědomí a vyznání. 11. listopadu byla v budyšinském Kolpingově domě založena *Serbska narodna zhromadžizna*.

► (BSR 11. 11.) **Od března 2010 se farářka Antje Schröckowa stará o věřící postižené těžbou uhlí** na základě pětileté dohody mezi hornolužicko-slezským okresem evangelické církve a koncernem Vattenfall. Obě strany dohody se domluvily na pokračování duchovní péče z finančních prostředků Vattenfallu.

► (SR 12. 11.) **Bývalý předseda SPL Petr Kaleta nyní pracuje v budyšinském Lužickosrbském ústavu** na projektu, který má za cíl zmapovat účast lužickosrbských politiků na celoněmecké politice v posledních desetiletích. Na tento výzkum obdržel finanční podporu od Humboldtovy nadace v Bonnu. Podle něj se dosud badatelé věnovali hlavně politice „lužickosrbské“. První část projektu tvoří období NDR.

Z DOLNÍ LUŽICE

► (NC 13. 10.) **V Chotěbuzi se uskutečnila 20. literární kjarmuša (posvícení).** Nakladatelství Domowina zde prezentovalo nově vydávané knihy. Návštěvníci si mohli poslechnout úryvky z knih, které četli jejich autoři. Letos vyšla řada knih v dolnolužické srbštině, pro nejmenší např. *Kšet Knut a bur Žur* od Jurije Kocha, pro starší detektivka *Njaboga nymfa* od Beaty Mičerlichowé. Děj této detektivky se odehrává v Blatech. Detektiv Urban, který je poprvé v Blatech, se zde setkává s odlišnou mentalitou místních lidí. Jedním z nejmladších autorů, kteří publikují dolnolužickosrbsky, je Tobias Geis. Na kjarmuši četl ze svého thrilleru *Konec světa*.

► (NC 28. 10.) **Studenti Braniborské technické univerzity v Chotěbuzi založili zahradu pro veřejnost.** Na projektu *Gumno* spolupracovali studenti z různých fakult, biologové, architekti i manažeři. Na nevyužitelném pozemku poblíž kampusu vytvořili místo, kde si každý může vysadit svou rostlinu. Cílem projektu je, aby kdokoli mohl dávat, ale také brát.

► (NC 4. 11.) **„Wendisch“ nebo „sorbisch“?** Farář Ingolf Kšenka a písničkář Bernd Pittkunings uspořádali diskusi na téma, zda je vhodnější k označení lužickosrbského v německém jazyce používat výraz nebo *wendisch*. Dvacet diskutujících pak odůvodňovalo vhodnost těchto výrazů. V Dolní Lužici je oblíbenější výraz *wendisch*. Slovo *sorbisch* se tam považuje spíše za označení Srbů z Horní Lužice. Také je vnímáno jako označení uží-

vané minulým režimem. Diskutující se nicméně shodli, že paralelní užívání obou dvou výrazů nikomu nevádí a oba jsou pro všechny srozumitelné.

► (SR 4. 11.) **Osud lužické hnědouhelné divize Vattenfallu je stále nejasný.** Ve hře je zastavení těžby nebo odkup této části společnosti. O koupi už projevila zájem i česká společnost EPH (Energetický a průmyslový holding), která je lídrem teplárenství na českém trhu a klíčovým přepravcem ruského plynu. Ta už mezitím zakoupila hnědouhelné těžbaře v Sasku-Anhaltsku.

► (SR 12. 11.) **V pozůstalosti wittenberského reformátora Paula Ebera je Malý**

katechismus Martina Luthera s dolnolužickosrbskými texty, které zřejmě pocházejí ze 16. století. Nyní jsou zkoumány profesorem Wornarem z lipského Ústavu sorabistiky.

ZE SASKA

► (SN 1. 10.) **V Lipsku se konal večer menšinových jazyků,** který pořádalo lipské sociokulturní centrum VILLA. V rámci týdne kultur byl pozván Ústav sorabistiky (Institut za sorabistiku) University v Lipsku, aby v rámci večera menšinových jazyků představil lužickou srbštinu. Studenti se tak mohli dozvědět něco o Lužických Srbech, jejich domově a historii, o horno- a dolnolužické srbštině, Domowině, literatuře a slovnících, aktuálních společenských a politických

tématech, a zároveň si poslechli lužickosrbskou hudbu v podání muzikantů Gregora Kliema a Marion Kwicojoc.

► (SR 13. 11.) **Stanisław Tilich byl znovuzvolen saským zemským předsedou vlády.** Obdržel hlasy 74 z 124 poslanců. Příslahu na ústavu zakončil slovy „Z Božej pomocu“. Mezi konkrétními úkoly, které si stanovil v politice vůči Lužickým Srbům, je zachování podpory Nadace lužickosrbského národa.

Ze Serbských Nowin podává Jitka Rybolová, ze Serbského rozhlasu Radek Čermák, z Nowého Casniku Josef Blažek, z Katolského Posoła Jan Zdichynec.

TÉMA

Odešel slavista a sorabista Josef Vlášek

Marcel Černý

Josef Vlášek, foto archiv autora

Uprostřed letních prázdnin, dne 6. srpna 2014, ve věku 80 let podlehl recidivě zhoubné nemoci plodný překladatel a štedrý mecenáš nejrůznějších literárních i slavistických podniků **Josef Vlášek**. Zaměřoval se zejména na literárněvědnou polonistiku, sorabistiku a komparatistiku.

Narodil se jako prvorozený syn 18. května 1934 v Sušici, kde byl jeho otec **Josef** (1902–?) právníkem a soudním překladatelem, matka **Arna** (1910–?) se starala o domácnost a posléze též o mladší bratry **Viktora** (*1937) a **Arnošta** (*1945). V otcových šlépějích měl jít i malý Josef, a tak jej rodiče pravidelně o letních prázdninách posílali „na zkušenou“ do nečeských rodin, aby se přiučil cizím řečem; pobýval v prostředí slovenském, polském, ukrajinském a ruském. Později ovládl také němčinu a angličtinu. Nakonec se sice soudním tlumočnickem nestal, ale znalost slovanských jazyků využil měrou vrchovatou jako překladatel umělecké literatury i jako slavista.

Když byl otec po válce přeložen do Prahy, navštěvoval J. Vlášek renomované Akademické gymnázium na Novém Městě. Ještě jako středoškolák vykonal praktické univerzitní zkoušky z ruštiny, ukrajinštiny a polštiny a měl již za sebou i několik drobných časopiseckých překladů z ruského jazyka. Po maturitě (1952) se hlásil na pražskou filologickou fakultu (vedle fakulty filozoficko-historické vznikla podle sovětského modelu rozštěpením filozofické fakulty a existovala v letech 1952–1959), kde chtěl vedle ruštiny studovat češtinu, avšak přijímací komise mladého adepta místo bohemistiky

přesměrovala k polonistice (v rámci dvojboru si zvolil pedagogickou specializaci). Po letech na tento rozhodný životní okamžik vzpomněl v publikaci věnované 90. výročí pražské polonistiky: „Profesor [Antonín] **Škarka** se ke mně nenápadně přitočil a říká: ‚Berte to, je tam profesor Krejčí.‘ A tak jsem souhlasil.“ (Vlášek 2013, 77).

Ze svých univerzitních učitelů nejčastěji vzpomínal právě na Karla **Krejčího**, s nímž se později shledal jako jeho mladší kolega na půdě Slovanského ústavu ČSAV a následnických institucí. Z ostatních pedagogů poznal polonisty Otakara **Bartoše**, Luboše **Řeháčka** a Theodora **Beštu**, rusisty Miroslava **Drozdu**, Světlu **Mathausarovou** a Radegasta **Parolka**, slavisty Julia **Dolanského** a Karla **Horálka**, ale též např. bulharistu a sorabistu Antonína **Frintu**, romanistu Josefa **Kopala** nebo anglistu Zdeňka **Vančuru**. Diplomovou práci *O aliteraci v Slově opluku Igorově*, úspěšně obhájenou v roce 1957, psal u Slavomíra **Wollmana**. V profilové charakteristice čerstvého absolventa se mimo jiné píše: „Velmi nadaný student s všestrannými zájmy. Během svého studia se úspěšně věnoval teoretickým otázkám jazykovým, literárním i otázkám překladatelské praxe. Zvolil si literární specializaci. I když nepracoval vždy vyrovnaně, jeho výsledky jsou velmi dobré: aktivně ovládá ruštinu zcela spolehlivě a jeho rozhled v otázkách literárních je velmi široký. Je velmi iniciativní a samostatný ve svých úsudcích. Má velmi dobré předpoklady pro odbornou práci.“ (Osobní složka J. Vláška z let 1952–1957, Archiv UK, Praha.)

V letech 1957–1962 vyučoval ruštinu a angličtinu na Střední všeobecně vzdělávací škole v Novém Strašecí, ale pedagogická dráha ho příliš neuspokojovala. Když se ve Slovanském ústavu ČSAV shodou nešťastných okolností „uvolnilo“ místo (z politických důvodů byl vyhozen paleoslovenista Karel **Haderka**), na doporučení Františka Václava **Mareše** v létě 1962 přijal ještě ani ne třicetiletého promováného filologa tehdejší ředitel ústavu J. **Dolanský** jako odborného pracovníka do oddělení, kde vznikal monumentální *Slovník jazyka staroslověnského*. Od roku 1964 byli zaměstnanci ústavu převedeni do nově vzniklého Ústavu

jazyků a literatur ČSAV a pracovní tým *Slovníku* vřazen do oddělení srovnávací slavistiky. Na dlouholetém projektu, započatém již na sklonku čtyřicátých let (první z celkového počtu 52 sešitů vyšel v roce 1958), se podílel Vlášek jako autor hesel pro II. a III. svazek a mohl se radovat spolu se svými kolegy z obnoveného Slovanského ústavu AV ČR, když toto fundamentální kolektivní dílo české paleoslovenistiky bylo v roce 1997 dokončeno IV. svazkem. Kromě lexikografické práce se pokoušel o literárněvědné promyšlení paleoslovenistických témat, jakož i o zkoumání otázek spojených se staroslověnským a církevněslovanským písemnictvím a kulturou.

K zásadnímu obratu ve Vláškově kariéře došlo počátkem sedmdesátých let: od roku 1970 se stal výkonným redaktorem pro literární vědu v redakční radě časopisu *Slavia*, a když byl krátce nato v listopadu 1970 přerazen z rušeného Ústavu jazyků a literatur ČSAV do nově vzniklého Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV, ujal se funkce vedoucího sekretariátu Československého komitétu slavistů (po boku jeho dlouholetého předsedy S. Wollmana) a působil též jako vědecký tajemník Literárněvědné společnosti (opět za Wollmanova předsednictví). Intenzivně publikoval zejména v časopisech *Slavia* a *Světová literatura*, překládal (hlavně z polštiny a ruštiny), pilně recenzoval literárněvědné odborné publikace a věnoval se zvláště otázkám historické poetiky a versologie, starším slovanským literaturám a interpretaci vybraných děl polské a lužickosrbské literatury.

O Lužické Srby se Vlášek začal zajímat kolem roku 1966, zdá se, že na Marešův popud. Osobně se seznámil s bibliografem a odborným pracovníkem někdejšího budyšínského Ústavu sorabistických studií (Institut za serbski ludospyt) Jurijem Mlynkem a spolu s ním podnikl koncem šedesátých let studijně-zasvětitelskou cestu po Lužici: „Wosobinske znajomstwa w ślédowacych lětach ze serbskimi spisowacelami pohłubšowachu jeho poměr a tón a tamny dóndže sej w Praze k njemu na wopyt. W Slepom dowjedže jeho Kito Lorenc ke Kudželinej, postrowi so z Minu Witkojc, pućowaše po pućach rjeka Młynkoweje [roz. románu *Dny w dalinje*; M. Č.]. W instituce je studował twórby Chěžki. Po wšelkich přemyslowanjach da so do přeložowanja, a... zestaja pjećminutowski program z basnjemi Benedikta Dyrlicha za Praski rozhlós [...]“ (Völkel 1974).

První Vláškovou sorabistickou publikační položkou se stala dvojstránka v časopise *Kulturní tvorba* s překlady povídek Marji Mlynkové *Sklad dřeva* a *Za plotem* (povídka do své antologie *Skrytý pramen* z roku 1981 znovu přeložil Josef Suchý, ale jako pro národní literaturu Lužických Srbů symptomatický a reprezentativní text, v němž je „mikrosvět“ ohraničený plotem metaforou malé slovanské země a jejích obyvatel, jej poprvé rozpoznal a českému čtenáři zprostředkoval právě Vlášek, což ušlo pozornosti H. Ulbrechtové, 2004, 331) a několika básní Jurije Kocha ze sbírky *Nadróžny koncert* (Mlynkowa 1967, Koch 1967).

Pak se lužickosrbskou, resp. jak sám systematicky prosazoval – „lužickou“ („Z praktických důvodů užívám úmyslně místo dosavadního označení ‚lužickosrbská literatura‘ kratší a jasnější ‚lužická literatura‘.“ Vlášek 1980, 117) literaturou zabýval soustavně. Například hned počátkem sedmdesátých let připravil v pražské Viole poetický lužickosrbský večer, o němž přinesl pozitivní zprávu také tisk v Lužici. Spolu s léty přibývala i osobní přátelství s mnoha spisovateli a intelektuály, např. s Mlynkovými ústavními kolegy Pawołem Nowotným,

Francem Šenem a Měrćinem Völkelem nebo s básníkem a literárním vědcem Kitem Lorencem, z jehož díla pořídil spolu s Josefem Suchým knižní výbor *Nový letopis* (Lorenc 1972b). Ukázky se objevily již dříve (Lorenc 1972a) se stručným úvodem o Lorencově poezii, z něž vyjímám: „Pregnantnost básnického výrazu je tu spojena s živelnou obrazností, vnitřní citovost je vyvažována promyšleným tvarem, přírodní lyrika prolíná reflexivní, osobní problematika společenskou – samozřejmě při zachování krystalické struktury díla.“ (Vlášek 1972a) Výbor byl přivítán jako událost, ale např. recenzent v *Literárním měsíčníku* si postěžoval, že u titulu byl podceněn náklad, a tudíž byl velice rychle rozebrán: „[D]ost se nařikává nad špatnou prodejností a ekonomickou nevyhovností poezie (bohužel detektivkám se v tomto ohledu nevyrovná) – proč však vyšla v nákladu 700 (slovy: sedm set) výtisků užitečná, potřebná a sličná kniha, která by byla na svých bedrech unesla třítisícový náklad?“ (rec. -II-, sub Lorenc 1972b). Jako „mistrný“ hodnotí překlad i nejnovější studie o poválečné recepci lužickosrbské literatury u nás (Ulbrechtová 2004, 333), avšak omylem je zde české přebásnění *Jarní krajiny* připisováno J. Suchému, ač ve skutečnosti je jeho autorem J. Vlášek.

Lorencovou poezií i odbornou činností se zabýval zvěčnělý sorabista i v dalších letech: věnoval mu speciální studii *Dialektický paralelismus v poetice Kita Lorence* (Vlášek 1974b) a analýzu *Strugy* (Vlášek 1988a, 471–472), recenzoval jeho *Serbskou čítanku* (Vlášek 1982), jež se mu stala vodítkem při vypracování hesláře pro odeonský *Slovník spisovatelů německého jazyka a spisovatelů lužickosrbských* (Vlášek 1987), či novou sbírku *Podomk* (Vlášek 2010a) a rozhojnil i překlady (Lorenc 1989, 2010).

Zvláštní pozornost věnoval Vlášek též předčasně zesnulé prozaičce a kritičce Marji Mlynkové. Po časopiseckém výběru několika povídek (Mlynkowa 1967, 1972) následoval překlad románové kroniky *Dny v dálce* (Mlynkowa 1973), který sám stručně představil v denním tisku: „Hrdinou románu je autorčin otec. Venkovský učitel, který proti své vůli musí odejít z rodné Lužice [...], proti svému přesvědčení musí odejít s německou armádou do Polska a později do Jugoslávie. Jeho postava je vzdálena černobílým schématům a má své vnitřní napětí i nefalšovanou atmosféru válečných let. Přitom příběh člověka, který se snaží najít správnou a spravedlivou cestu v tehdejší době a prostředí, jež ho nutí k nelidskosti, má platnost mnohem širší – časově i prostorově.“ (Vlášek 1974a). O adaptaci projevila zájem i Československá televize (Völkel 1974), avšak nakonec (bližší důvody se mi nepodařilo zjistit) televizní inscenace natočena nebyla. Románu si všimla i kritika: Karel Cvejn přivítal epický vrchol Mlynkové jako důkaz, že lužickosrbská literatura se nadobro odpoutala od dosavadního vzdělávacího programu, aby „vytvářela díla uvědoměle současná a ve svém formálním mistrovství moderní“ (rec. Cvejn, sub Mlynkowa 1973). Jan Petr pak zevrubně pojednal o významu tohoto překladu pro česko-lužickosrbské literární vztahy a zaměřil se též na jeho kvalitu: „Hdyž serbski original romana z českim přeložkom přirunaš, zwěsćiš, zo su druhdy sčinjene někotre tekstowe přeměnjenja, motiwowane zwjetša džiwojajo na adekwatniše zarjadowanje přeložka do českého čitarskeho srjedžišća. Jenož druhdy maja wěcowny abo stilistiski charakter. W žanym padže njejsu pak wone přeměnili cyłkowny raz originala, awtorcyny literarny abo powědarski zaměr, abo snadź mojedla něšto wažne w teksće.“ (rec. Petr, 269, sub Mlynkowa 1973). Zajímavý je recenzentův postřeh

týkající se přínosu českého vydání románu pro reálnější pochopení lužickosrbsko-německého (konfliktního) soužití v době hitlerovské diktatury: „[D]ruhy knježa we wukraju idealizowane a njerealistiske nahlady na serbsku zańdženosc, wuchadzace z tradicionalneho přenošowanja nazhonjenjow českého abo južnosłowjanskeho narodneho wozrodženja na narodne žiwjenje Serbow. To klinči džiwnje, ale we woprawdźitosći takle bywa, a my njemóžemy tež njepytņyc, zo z přičinu toho je pola jednotliwcow subjektiwne emotiwny poměr k Serbstwu, stejacy w konflikće ze zrozumjenjom wšech wuskutkow lětstotki trajaceje symbiozy Serbow a Němcow we Łužicy, džen a bóle postupowaceho serbsko-němskeho řečneho bilingwizma.“ (ibidem). Že podobné stanovisko s Petrem sdílel i J. Vlášek, ukazuje např. jeho záhřebská sjezdová přednáška *Současná lužická literatura z hlediska komparatistiky* (Vlášek 1978; též lužickosrbsky Vlášek 1979), v níž se bez rušivých negativních emocí soustředil na fenomén bilingvismu, s ním související vzájemný poměr mezi tvorbou v lužické srbštině a němčině a problematiku nejnovější literatury Lužických Srbů v jejich dotycích a přesazích se současnou literaturou světovou. Volně se k tématu váže studie zasvěcená ve své době diskutované hře *Wotmołwa* (1973) o Jakubu **Bartovi-Čišinském**, jejímž autorem je dramatik, prozaik a editor klasikových spisů Petr **Malink** (Vlášek 1977a).

Zejména v čase tzv. normalizace pomáhal J. Vlášek lidem, kteří to potřebovali (zásoboval je např. korekturami za přiměřený honorář na přilepenou). Nebyl komunista a snažil se vyhýbat úkolům s politickým akcentem. Mnozí se na něj obraceli s důvěrou: „Kóždeho zajimca na polu slawistiki podpěrowaše, hdyž bě přesvědčeny, zo ma kwalitu a niwov. W času normalizacije w Čěskosłowakskej spózna někotryžkuli, kiž jeho skutkowanje dotal njeznaješe, jeho zaměry a zmužitosć za sprawnosć.“ (Lebeda 1994b, 196).

Podle analogických obrodných hnutí v literatuře polské, české a slovenské zavedl J. Vlášek do lužickosrbské literární vědy termín „nová vlna“, nazýváje tak generaci předních literátů dospívajících během druhé světové války (Młynkowa, Lorenc, Malink, Koch), usilujících o překonávání svazujících pout tzv. socialistického realismu a jeho schematizujícího pojetí literatury a navazujících na starší domácí tradice i dědictví evropských avantgard: „Młoda generacija nawiazuje do tradyciji narodowych (Čišinski, Lorenc-Zalěški), łącząc je w sposób jednolity z wpływami literatur obcych. Na poezję Lorenca silnie oddziałała twórczość Johanna Bobrowskiego, natomiast proza Młynkowej kształtowała się pod wpływem niemieckiego ekspresjonizmu i radzieckiego postimpresjonizmu (I. Bunin). Pod względem ideowym twórczość tę cechuje pogłębiany humanizm, daleki od wszelkiej deklaratywności i plakatowości. Jednocześnie przedstawiciele nowej fali zwracają dużą uwagę na stronę formalną swoich utworów. Wykorzystują elementy awangardowe i kładą duży nacisk na eksponowanie melodyjności języka poetyckiego.“ (Vlášek 1973, 49). Polskou anotaci se autor snažil přepracovat do rozsáhlejší studie, avšak její vydání provázely komplikace: pod názvem *Nová vlna v lužické literatuře* byla odevzdána do tisku již v roce 1975, ale nakonec vyšla s vnuceně pozměněným názvem až o pět let později: *Mladá vlna v lužické literatuře. Kapitolka ze živé literární historie* (Vlášek 1980). (Vnější cenzorský zásah prozrazuje přehlédnutí v německém resumé, nadepsaném *Neue* [!] *Welle in der sorbischen Literatur*.)

Pro knižnici slovníkových kompendií nakladatelství

Odeon vypracoval Vlášek všech 50 hesel lužickosrbských autorů, tabulkový chronologický přehled hlavních literárně-kulturních událostí a syntetickou studii, která (spolu s hutnými bio-bibliografickými hesly) doplňovala Frintovu historickou syntézu *Lužičtí Srbové a jejich písemnictví* (1955) až ke konci osmdesátých let (Vlášek 1987).

Z překladů z tohoto období bych ještě rád zmínil četné rozhlasové čtvrthodinky s lužickosrbskou poezií (Lebeda 1994a), dále povídky Angely **Stachowé Jennifer** a *Dotyk* (Stachowa 1987), výbor z básnických sbírek Marji **Krawcec Kraj před špihelom** a *Bosy přes šcerniščo* (Krawcec 1989) nebo Lubošem Gruntem vtipně ilustrovanou knížku pro děti *Já, kocour Standa* od novináře a polonisty Bena **Budara** (1928-2011; Budar 1987). S výjimkou *Lužickosrbských bájí* (1957) Bohumily Šretrové, *Pohádek a písní Lužických Srbů* (1959) Jiřího Horáka, *Čaroděje Krabata* (1961) M. Nowaka-Njehorňského, Bržanových knížek *Jak šel slon na houby* (1963, 1971), *Velká dobrodružství malého kocourka* (1966, 1970) a *Čarodějný mlýn* (1971) a pohádkových výborů P. Neda *Smolný Petr* (1968) a *Zvonící lípka* (1972) nebyla u nás lužickosrbská tvorba pro malé čtenáře prakticky známa: „Pro řadu čtenářů (a rozhodně nejen těch nejmladších) bude překvapením už sama existence lužickosrbské literatury.“ (rec. L. Dvořákové, 252, sub Budar 1987). Moderní pohádky se zvířecím hrdinou a zároveň vypravěčem v ich-formě mají v českém prostředí bohatou tradici, proto Budarovo dílko přímo vybízelo k poměřování a srovnávání např.

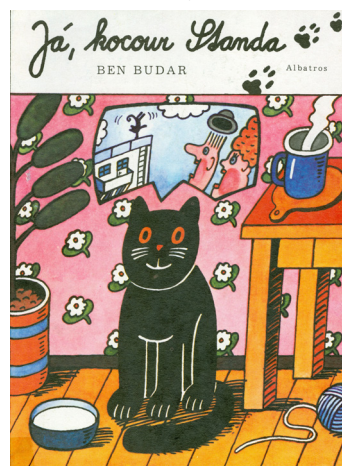

Foto: Ben Budar: *Já, kocour Standa* (překlad: J. Vlášek)

s příhodami *Z deníku kocoura Modroočka* Josefa Koláře nebo s Nepilovou knihou *Já Baryk* (v obou případech s obrázky Heleny Zmatlíkové). Nadšenou recenzi kocourkovi Standovi věnovala Libuše Dvořáková, z níž si dovoluji citovat: „Kocour Standa je skutečnou ústřední postavou příběhu. Svě zážitky líčí velmi živě a přitažlivě. Jeho vyprávění je akční, má spád i jednoduchost a srozumitelnost. Mimořádně zdařilým momentem je vidění různých složitějších předmětů z lidského světa očima kocoura (např. televizor, klavír, trabant). Popis těchto předmětů je podáván tak, že zejména nejmladším čtenářům činí mimořádné potěšení sledovat, o čem se to vlastně mluví, a když se jim podaří vše dešifrovat, jsou patřičně hrdí na svou „intelektuální převahu“ nad kocourem“ (ibidem). Zvláště je třeba ocenit kvalitu Vláškovy překladu, jemuž vévodí dětskému recipientu blízký hovorový jazyk, v promluvách členů kočičího společenství obohacovaný o originální obraty, zvolání, výhrůžky: „Pro pána krále a pro kočičí ocas!“, „U všech kočkodanů, to byl ale den!“, „Uteč, chlapče... to je Kočkoras!“, „Hodně kočičího štěstí!“, „Kočičí díky za dobré rady... mňaumňaumňau...“, „Víš, takoví kočičáci a kočičandy nám dělají samou hanbu a ostudu, jsou jenom pro zlost.“, „Je to úplný kočkodas.“, „Počkej, rabiáte, já ti to vytmávám. Zapomněl jsem na bolest a se vši zuřivostí jsem se mu zakusil do pravé pazoury.“, „Jdi mi k šípku s tou nadutou čičou.“, „Srst

nám samým napětím praskala a packy zvědavostí svrběly.“ aj.

Mimoriádný ohlas pak měla jeho stať *Modernistické tendence v lužické literatuře* (Vlášek 1988b), napsaná pro tematické číslo Slavie, v níž autor anticipoval trendy lužickosrbské literární vědy po rozpadu NDR artikulováním modernistických prvků v tvorbě J. Barta-Čišinského, Józefa Nowaka, Jakuba Lorence-Zaléského, Mikławše Andrického aj. V téže době se otázkami lužickosrbské moderny zabýval i (tehdy mnichovský) literární vědec Walter **Koschmal**. Jeho studie *Die sorbische Moderne* vyšla zanedlouho po práci Vláškově v *Lětopise* (D 3, 1988, s. 51–58) a následovaly i rozpravy další, avšak prvenství a význam průkopného činu náleží českému sorabistovi. Spolu se zvukoslednou analýzou Čišinského básnické skladby *Moje serbske wuznaće* (ze sbírky *Serbske zynki* z roku 1897, Vlášek 1977b) byla stať o moderně přetištěna v kolektivní monografii s rozsáhlou antologickou přílohou *Pražské stopy Jakuba Barta-Čišinského* (Vlášek 2010). Posledním Vláškovým sorabistickým textem (a vůbec poslední publikovanou prací, pokud za ni nebudeme pokládat rozhovor z roku 2013) je recenze souboru statí Tomasze Derlatky *Sorabistyczne studia literaturoznawcze. Seria I. Prace z lat 2002–2007* (Warszawa 2009; Vlášek 2012).

V návaznosti na literární dvojportrét Radka Čermáka věnovaný Leoši Šatavovi a Milanu Hrabalovi, v němž autor oba jubily spolu s Helenou Ulbrechtovou a Libuší Hrabovou nazval osobnostmi, které „zásadně přispěly k přijetí nových proudů v české sorabistické vědě“ (ČLV 24, 2014, č. 4, s. 32), si dovoluji podnětnou myšlenku dorozvinout: cestu této čtveřici proklestil již před Listopadem 1989 právě Josef Vlášek. Věřím, že vzpomínka na tohoto laskavého člověka a znalce lužickosrbské literatury zůstane živá nejen v srdcích českých sorabistů, nýbrž také všech jeho spolupracovníků a přátel slavistů, překladatelů a nakladatelů, jakož i mnoha obdarovaných, jež prostřednictvím jím založeného Nadačního fondu angažovaných nestraníků podpořil.

Čest jeho památce!

Sorabica Josefa Vláška a stati o něm:

Budar 1987: Ben Budar: Já, kocour Standa [Ja, kocor Stani]. Přel. Josef Vlášek. Il. Luboš Grunt. Albatros, Praha 1987, 79, [1] s.

rec.: Libuše Dvořáková, Zlatý máj 32, 1988, č. 4, s. 252–253; eadem (přel. L. Kowajowa), Rozhled 38, 1988, č. 7–8, s. 248–249.

Koch 1967: Jurij Koch: Večerní dojmy z Blat – V kinu – Báseň z roku 1965 – Zákon podzimu – Příplatek na Terezín. Přel. Josef Vlášek. Kulturní tvorba 5, 1967, č. 28, s. 9, 13. 7.

Krawcec 1989: Marja Krawcecová: Naboso přes strniště. Přel. Josef Vlášek. Světová literatura 34, 1989, č. 1, s. 166–169.

rec.: Franc Šěn: Marja Krawcec w „Světovej literaturje“. Rozhled 39, 1989, č. 7–8, s. 240.

Lebeda 1994a: Josef Lebeda: Šedesátiny sorabisty Josefa Vláška. Denní Telegraf 3, 1994, č. 119, 21. 5., příl., s. IX.

Lebeda 1994b: Josef Lebeda: Česki sorabista Josef Vlášek ššěsćdesatnik. Rozhled 44, 1994, č. 5, s. 194–196.

Lorenc 1972a: Kito Lorenc: Letokruhy. Přel. Josef Vlášek. Báseň Zpráva o velké bitvě přel. Josef Suchý. Světová literatura 17, 1972, č. 1, s. 51–60.

rec.: Jan Petr: K. Lorenc a M. Młynkowa česce. Rozhled 22, 1972, č. 5, s. 197–198.

Lorenc 1972b: Kito Lorenc: Nový letopis. Výbor. Přel. Josef Suchý a Josef Vlášek. Il. Jarmila Halámková. Práce, Praha 1972, 110, [1] s.

rec.: Jan Rawp, Rozhled 23, 1973, č. 4, s. 158; Práce 28, 1972, č. 237, 7. 10., příl., 72, 40; Svobodné slovo 28, 1972, č. 275, 21. 11.; (–), Literární měsíčník 2, 1973, č. 5, s. 86.

Lorenc 1989: Kito Lorenc: Zastaveníčko. Přel. Josef Vlášek. Literární měsíčník 18, 1989, č. 8, s. 125.

Lorenc 2010: Kito Lorenc: Nepřipravenost. Přel. Josef Vlášek. Česko-lužický věstník 20, 2010, č. 7–8 (červenec–srpen), s. 49.

Młynkowa 1967: Marja Młynkowa: Sklad dřeva – Za plotem. Přel. Josef Vlášek. Kulturní tvorba 5, 1967, č. 28, s. 8–9, 13. 7.

Młynkowa 1972: Marja Młynkowa: Knoflík – Strach – Na nádraží – Sklad dřeva. Přel. Josef Vlášek. Světová literatura 17, 1972, č. 1, s. 61–71.

rec.: Jan Petr: K. Lorenc a M. Młynkowa česce. Rozhled 22, 1972, č. 5, s. 197–198.

Młynkowa 1973: Marja Młynkowa: Dny v dálce [Dny w dalinje]. Přel. Josef Vlášek. Svoboda, Praha 1973 [fakticky 1974], 200, [2] s.

rec.: Jan Petr, Rozhled 24, 1974, č. 7, s. 267–270; Karel Cvejn, Literární měsíčník 3, 1974, č. 7, s. 111; Milan Rusínský, Informátor Vítkovic, duben 1974; (VN), Rudé právo 54–55, 1974, č. 69, s. 5, 22. 3.

Stachowa 1987: Angela Stachowa: Jennifer – Dotyk. Přel. Josef Vlášek. Světová literatura 32, 1987, č. 2, s. 82–104.

Ulbrechtová 2004: Helena Ulbrechtová-Filipová: Obraz Lužice a její literatury v době socialistického Československa a po jeho rozpadu. Marginalizace slovanských vlivů v novém pluralitním modelu lužickosrbské literatury. In: Západoslovanské literatury v českém prostředí. Slovanský ústav AV ČR, Praha 2004, s. 311–382.

Vlášek 1971a: Josef Vlášek: [rec. Alojzy Stanisław Matyniak: Polsko-łużyckie stosunki kulturalne do wiosny ludów. Wrocław 1970. – Jerzy Śliżiński [ed.]: Polsko-łużyckie stosunki literackie. Wrocław 1970.]. Slavia 40, 1971, č. 3, s. 472–476.

Vlášek 1971b: Josef Vlášek: [rec. Petr Malink [ed.]: Mnohych njebě lubušk. Wo žiwjenju a skutkowanju Jakuba Barta-Čišinského. Budyšin 1970]. Slavia 40, 1971, č. 3, s. 496–497.

Vlášek 1972a: Josef Vlášek: Kito Lorenc. Světová literatura 17, 1972, č. 1, s. 50.

Vlášek 1972b: Josef Vlášek: Marja Młynkowa. Světová literatura 17, 1972, č. 1, s. 61.

Vlášek 1973: Josef Vlášek: Nowa fala w literaturze łużyckiej. Biuletyn Historyków Literatur Zachodniosłowiańskich 6, 1973, s. 48–49.

Vlášek 1974a: Josef Vlášek: Lužický román [M. Młynkowa: Dny v dálce. Praha 1973]. Nové knihy 1974, č. 9, s. 1, 27. 2.

Vlášek 1974b: Josef Vlášek: Dialektický paralelismus v poetice Kita Lorence. Slavia Occidentalis 31, 1974, 175–182.

Vlášek 1977a: Josef Vlášek: Malinkova hra o Čišinském (K vývoji moderního lužického dramatu). Slavia 46, 1977, č. 3, s. 239–252.

Vlášek 1977b: Josef Vlášek: O zvukové výstavbě poezie Jakuba Barta-Čišinského. Slavia 46, 1977, č. 4, s. 399–403.

Vlášek 1978: Josef Vlášek: Současná lužická literatura z hlediska komparatistiky. In: Havránek, B. – Wollman,

S. [edd.]: Československé přednášky pro VIII. mezinárodní sjezd slavistů v Záhřebu. Literatura – folklór – historie. Praha 1978, s. 59–69.

Vlášek 1979: Josef Vlášek: Přítomna serbska literatura z hledáníšća komparatistiki. Přel. Pawoł Nowotny. Rozhled 29, 1979, č. 3, s. 85–89; č. 4, s. 135–139.

Vlášek 1980: Josef Vlášek: Mladá vlna v lužické literatuře. Kapitola ze živé literární historie. In: Slovanské studie. Sborník na počest 35. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou a pětatřicetiletí rusistiky na filozofické fakultě brněnské univerzity. Spisy Univerzity J. E. Purkyně v Brně – filozofická fakulta, č. 218/1979. Brno 1980, s. 117–128.

Vlášek 1982: Josef Vlášek: [rec. Kito Lorenc [ed.]: Serbska čítanka – Sorbisches Lesebuch. Leipzig 1981]. Slavia 51, 1982, č. 3–4, s. 433–435.

Vlášek 1987a: Josef Vlášek: Lužickosrbská literatura [úvodní studie]. In: Bok, Václav. [ved. kol.]: Slovník spisovatelů německého jazyka a spisovatelů lužickosrbských. Praha 1987, s. 79–93; Chronologický přehled lužickosrbské literatury, ibidem, s. 829–844; [všechna hesla (50) lužickosrbských autorů], ibidem, psassim.

[Rozpis jednotlivých hesel: *Andricki Mikławš*, s. 102; *Bjedrich-Radlubin Mikławš*, s. 130–131; *Bržzan Jurij*, s. 154–156; *Budar Beno*, s. 164; *Čišinski Jakub*, s. 180–181; *Dobrucky Ján Emanuel*, s. 189–190; *Domaška Romuald*, s. 191; *Domaškojc Marjana*, s. 191; *Dyrlich Benedikt*, s. 200; *Frencel Abraham*, s. 239; *Holan Jan Arnošt*, s. 347; *Hórnik Michał*, s. 350; *Chěžka Jurij*, s. 360; *Koch Jurij*, s. 416–417; *Kola Cyril*, s. 417–418; *Kosyk Mato*, s. 423–424; *Krawc Křescan*, s. 430–431; *Krawža Jurij*, s. 431; *Krječmar Mikławš*, s. 432–433; *Kubašec Marja*, s. 436; *Lajnert Jan*, s. 443–444; *Lorenc Kito*, s. 468–469; *Lorenc-Zalěški Jakub*, s. 469–470; *Malink Pětr*, s. 477–478; *Měťšk Frido*, s. 501; *Mjeň Jurij*, s. 506; *Mjeň Rudolf*, s. 507; *Młynk Jurij*, s. 508; *Młynkowa Marja*, s. 508–509; *Mučink Jan Bohuwěr*, s. 515; *Muka Arnošt*, s. 516; *Naglowa Ingrid*, s. 527; *Nawka Anton*, s. 529; *Nawka Michał*, s. 529–530; *Nepila Hanzo*, s. 530; *Nowak Józef*, s. 538; *Nowak-Njechorński Měrcin*, s. 539–540; *Radyserb (Wjela Jan)*, s. 565–566; *Rocha Fryco*, s. 581; *Skala Jan*, s. 632; *Smoler Jan Arnošt*, s. 634; *Stachowa Angela*, s. 642; *Šwjela Bogumił*, s. 661; *Wičaz Jurij*, s. 720; *Wičaz Ota*, s. 720–721; *Winar Jurij*, s. 728–729; *Winger Jurij*, s. 731; *Witkojc Mina*, s. 733–734; *Wornar Jan*, s. 741–742; *Zejler Handrij*, s. 747–748.]

rec: BBI: Serbja w mjezynarodnym słowniku spisowacelow. Rozhled 38, 1988, č. 1, s. 19–21; BBI: Serbska literatura hódnje zastupjena. Nowa doba 41, 1987, č. 274, 21. 11., příl. Předženak.

Vlášek 1987b: Josef Vlášek: Angela Stachowa. Světová literatura 32, 1987, č. 2, s. 81–82.

Vlášek 1988a: Josef Vlášek: [3 sorabistické stati]. In: Macura, V. [ved. kol.]: Slovník světových literárních děl I. Praha 1988.

[Rozpis hesel: J. Bart-Čišinski: Příroda a srdce, I, s. 187; J. Bržzan: Černý mlýn, I, s. 127–128; K. Lorenc: Struga, I, s. 471–472.]

rec.: Franc Šěn: Serbske twórby w českim literárnym słowniku. Rozhled 39, 1989, č. 7–8, s. 239–240.

Vlášek 1988b: Josef Vlášek: Modernistické tendence v lužické literatuře. Slavia 57, 1988, č. 1 [též sborník Moderna

ve slovanských literaturách. Praha 1988], s. 39–50. rec.: Šě. [= Franc Šěn]: Wo tendencach „moderny“ w serbskej literaturje. Rozhled 38, 1988, č. 7–8, s. 247–248.

Vlášek 1989: Josef Vlášek: Marja Krawcecová. Světová literatura 34, 1989, č. 1, s. 165.

Vlášek 2010a: Josef Vlášek: Libo-li klavír, neškuli... [rec. Kito Lorenc: Podomk. Budyšin 2010]. Česko-lužický věstník 20, 2010, č. 7–8 (červenec-srpen), s. 55–56.

Vlášek 2010b: Josef Vlášek: O zvukové výstavbě poezie Jakuba Barta-Čišinského. In: Černý, M. – Kaleta, P. [edd.]: Pražské stopy Jakuba Barta-Čišinského. Praha 2010, s. 97–105; Modernistické tendence v lužické literatuře. Ibidem, s. 107–125.

Vlášek 2012: Josef Vlášek: [rec. Tomasz Derlatka: Sorabistyczne studia literaturoznawcze. Seria I. Prace z lat 2002–2007. Warszawa 2009]. Slavia 81, 2012, č. 3, s. 376–377.

Vlášek 2013: III. Josef Vlášek [rozhovor]. In: Michala Benešová – Renata Rusin Dybalska – Lucie Zakopalová: 90 let pražské polonistiky – dějiny a současnost / 90 lat praskiej polonistyki – historia i współczesność. Praha 2013, s. 76–78. Völkel 1974: Měrcin Völkel: Bjesada z přeložowarjom našeje literatury. Nowa doba 28, 1974, č. 163, 13. 7., příl. Předženak.

KNIHY

Vyšel 2. sešit Lětopisu 2014. Mimo jiné v něm uvažuje Robert Lorenc o dějinách mentality lužické uhelné oblasti, dále se představuje obraz Lužických Srbů v německých novinách, Walter Wenzel se vydává po stopách staročeského osídlení Saska, a Alfred Roggan a Katja Atanasowa píší o dolnolužických lidových básnířkách, sestřách Marjaně a Lize Domaškojc z Cazowa.

(red)

LETOPIS

V letošním roce jsme si připomněli 100. narozeniny Alojse Andrického. Vedle sv. Bena se jedná o nejdůležitější postavu lužickosrbského katolického světa. Působil jako kaplan v drážďanské katedrále Nejsvětější Trojice a jako uvědomělý Lužický Srb byl velmi aktivní v národních spolcích. V roce 1941 byl uvězněn v koncentračním táboře Dachau, kde svým pozitivním přístupem k životu dodával sílu a odvahu ostatním spoluvězňům. Sám však štěstí neměl a v roce 1943 byl zavražděn. O sedmdesát let později byl blahorečen.

Požádali jsme proto p. Štěpána Delana, lužickosrbského faráře z Radworu, kde se Alojs Andricki narodil, o připomínku tohoto výročí.

100. posmjertne narodniny zbóžneho Alojsa Andrickeho

Z fotow posměwa so 28 lětny mlody Serb, měšnik Alojs Andricki. Tež hdyž lětsa jeho 100. posmjertne narodniny woswjećichmy, w pomjatku ludži wostanje přeco wobraz wjesołego, agilneho, zahorjeného mlodeho čłowjeka. A runje tohodla běchu lětuše zarjadowanja synlje wusměrjene na džěci a młodostnych, kotrymž je wón wosebje dobry a bliski był.

Štó bě Alojs Andricki?

Alojs narodzi so 2. julija 1914 w Radworju do serbskeje swójby ze 6 dźěćimi. Nan bě wučer a *šulski nawoda*, zdobom kantor a organist w farskej cyrkwi. Wšitcy 4 synojo studowachu teologiju, 2 dźowce pak pedagogiku. Alojs maturo waše po wopyće zakładneje šule w Radworju a gymnaziju w Budyšinje 1934. Wot 1934 do 1938 studowaše filozofiju a teologiju

Plakát z wocwicy na představení Němcko-łužickosrbského lidového divadla *Chodźić po rukomaj*, foto E. Papcunová.

w Paderbornje. Poslednje lěto do *měšniskeje swjećizny* přebywaše w pastoralnym seminaru w Smochćicach pola Budyšina. Jako gymnazjast a student bě jara aktiwny w serbskim žiwjenju. Dvě lěće nawjedowaše towarstwo serbskich gymnazjastow “Włada”, runočasnje tež Radworsku *Hólcinu*. 1936/37 bu wón redaktor časopisa “Serbski Student” a zdobom posledni *starši* serbskich studentow do zakaza wšeho zjawneho serbskeho dźěla přez nacijow. Po měšniskeje swjećiznje bě wón 1939/41 ka-

Kak woswjećichu so 100. posmjertne narodniny Alojsa Andrickeho 2014?

Mjeztym hižo 17 lět wobsteja přecělske zwiski mjez Radworskej Serbskej zakładnej šulu “Marja Grólmusec” a českej zakładnej šulu na Broumově w Libercu a 10 lět z pólskej zakładnej šulu “Zbóžneho Alojsa Andrickeho” w Rząsinach blisko Gryfowa Śląskiego. Tak woswjeći lětsa na 236 dźěći, wučerjow a staršich ze wšěch třoch šulow w Radworju dnja 12. junija 2014 jeho 100. narodninski dzeń. (*Klětu* je hosćiciel za wšěch partnerow šula w Libercu).

W aprylu předstaji Němsko Serbske ludowe dźiwadlo w Budyšinje melodrama “Chodźić po rukomaj” wot Jěwy Marje Čornakec a Ulricha Pogody.

Młodostni *wubědźowachu* so w juniju wo *kolesowski pokal* Towarstwa Cyrila a Metoda k 100. narodninam Alojsa Andrickeho w Nowej Wjesce (Tour de Satkula). Alojs bě zahority *kolesowar*.

Na narodninach zb. kapłana Alojsa Andrickeho, dnja 2. julija, poby cyły bus Kolpingoweje swójby z Mnichowa a Dachauwa we Łužicy, w Radworju a wobdźěli so wječor na *swjedźenskeje* Božej mši serbskich wosadow na našim serbskim *hnadownym* městnje w Róžeńće. Farar Stanisław Bakes z Jelenieje Góry w Pólskej, kotryž so hižo na 20 lět ze serbskim *martrarjom* intensiwnje zaběra, mješe swjedźenske

ředowanje. Kwartet hudźbnicow z Jeleniogórskéje filharmonije wuhotowa zhromadnje z Radworskim chórom “Meja” swjedźensku Božu mšu.

Dnja 3. julija počesí biskopstwo Drježdźany – Mišno z pontifikalneje Božej mšu w něhdyšej Dwórskej cyrkwi, džensnišej katedrali w Drježdźanach, serbskeho martrarja.

Pjatk, 4. julija zahori 6 hudźbných skupin z Irskeje, Jendźelskeje, Nižozemskeje, Awstriskeje, Němskeje a z Łužicy młodostnych a dorosćenych ze swojim narodniskim koncertom. Zbóžny Alojs by na tym swoje wjeselo měl.

Sobotu postajowachu wšelake džěłarnički (workshops) a koncerty kołowokoło Radworskeje cyrkweje. Młodostnym je so to jara spodobało a zahoriće wo tym rozprawjachu. Nawječor zahaji naš biskop z eucharistiju a swjedźenskim předwanjom w bohaće wopytanej farskej cyrkwi noc adoracije. Něhdže sto ludži bě mjez 21.00 a 24.00 hodź. stajnje w Božim domje. Wo pońocy nakrachu młodostni narodnisku tortu z wobrazom Alojsa Andrickeho.

Njedzelu, dnja 6. julija wobdźěli so na 5.000 wěriwych z cyłeje diecezy na putnikowanju biskopstwa Drježdźany-Mišno do serbskeho hnadowneho městna Róžant. Swjedźensku Božu mšu swjećeše biskop dr. Heiner Koch z němskimi a serbskimi wěriwymi. Popołniši nyšpor nawjedowaše biskop Joachim Reinelt z Drježdan.

Młodostnym je so festiwal k 100. narodninam zbóžneho Alojsa Andrickeho tak lubił, zo chcedza klětu wot 3. do 5. julija pokročować. Wjacore hudźbne skupiny su so hižo přizjewili. Přeprošujemy wšitkich česćowarjow a přecelow zbóžneho Alojsa Andrickeho wutrobnje do Radworja.

Štó woznamjenja Alojs Andricki džensa za Serbow?

Alojs Andricki je docyła přeni Serb, kotryž bu zbóžnoprapny. Přez njeho zhoni swět tež wo Serbach.

Biskopstwo Drježdźany-Mišno ma jako swogeho patrona swogeho 10. biskopa, swjateho Bena. Za nas je wón, hačrunjež Němc, japoštoł Serbow. Wón so do džensnišeho w Serbach česćuje. Naš narod jeho lubuje a swojim džěćom jeho mjeno dawa. *Pječa* je swjaty Beno našu mačersćinu nawuknył a w njej našim prjedownikam předował. Po swjatym misjonaru z němskeho naroda je zbóžny Alojs wothłós našejo serbskeho naroda na jeho skutkowanje a poselstwo wo Jězusu Chrystusu.

Hdyž cyrkej Alojsa Andrickeho jako zbóžneho připóznaje a do lisćiny zbóžnych zapisa, rěka to, zo je jeho žiwjenje wažne za cyrkej. W jeho bijografiji móže kóždy čitać, kak Bóh čłowjeka wjedže a zdokonja, kotryž so jemu dowěri. (A tu jedna so wo bijografiju jednoreho serbskeho wjesneho hólc.)

Jako zbóžny smě so Alojs Andricki zjawnje w cyrkwi jedneho biskopstwa abo rjadu abo naroda česćować. A wot nětko smě so wón tež zjawnje a zhromadnje wo zastupnu próstwu pola Boha prosyć. (Hižo nětkole nazhonjeja mnozy Alojsowu pomoc a podpěru.)

Hdyž so zbóžny Alojs Andricki pozdžišo jónu připóznaje jako swjaty, rozšěri so jeho česćowanje na cyły swět. (Hižo nětkole přichadžeja naprašowanja z cyłego swěta přez email za Alojsom Andrickim.)

Bamž Benedikt XVI. je dnja 10. decembra 2012 smjerć Alojsa Andrickeho připóznal jako martrarsku. Martrar je swědk kreje, t. r. wón je za swoju wěru do Chrystusa dał to najdrohotniše, štož ma, swoje žiwjenje. Wjace nichtó dać

njemůže. Dokelž je to najwjetši dźiw, kotryž je člowjekej móžny, njeje za zbóžnoprajenje martrarja dalši dźiw trěbny. Tohodla su martrarjo přeco hižo byli najwuznamniši a najbóle česćowani swjeći.

Wón bě wědomy a zahority křesćan a Serb. Hdyž su druzy, tež někotři Serbja, Hitlerowej propagandze wěřili, je wón jasnje a rozsudnje wuznawał Chrystusa jako swojeho jeničkeho wjednika (kotryž je sprawny a *smilny*) a raznje a zjawnje wotpokazał nacionalsocialistiske pomjenowanje Serbow jako “wendisch-sprechende Deutsche”. W lisće sotře Marće je pisał: “Woni chcedža nas w rěči *wutupić*.”

Alojs Andricki njeda so skřiwić a kupić wot diktatury. Jeho fararjej a jeho sotře su Hitlerscy funkcionarojo jasnje prajili, jeli so Alojs swojeho měšnistwa wzda a z nacijemi zhromadnje džěła, jeho hnydom pušća a wón ma wulku karjeru před sobu. Wšěm bě jasnje, zo to Alojs nihdy njesćini.

Wón je w kaceće Dachau přeco zaso spytał pozbudžować swojich sobujatych bratrow ze swojimi žortami, *tryskami* a sportowymi kumštami. Za to su jeho jara lubowali. Wón je zamóhl do *hele* kaceta přinjesć *pruhu* wjesela a radosće.

Hižo nětko zahorja Alojs Andricki njehladajo na hranicy, narody a kraje ludźi a zwoprawdža, štož je něchtó wo swjatytech prajil: “Přez swjatytech je *lóže* do Boha wěrić.”

Spisarka biografije Alojsa Andrickeho, wučerka Marja Kubašec, je w swojej knize zapisała: “Kónc žiwjenja njeje kónc skutkowanja.” – A to plaći tež wo Alojsu Andrickim.

Farar Šćěpan Delan, Radwor

SLOVNÍČEK: *zbóžny* – blahoslavený; *měšnik* – kněz; *woswjećić* – oslavit; *zahorjeny* – zapálený; *šulski nawoda* – řídicí učitel; *měšniska swjećizna* – vysvěcení, kněžské svěcení; *Hólcina: hólč* – hoch, chlapec, *hólcina* – mužská chasa, všichni hoši ze vsi; *starši* – starosta (ve smyslu předseda); *kacety* – koncentrační tábor (z něm. zkratky KZ); *klětu* – příští rok, srov. st. české “narok”; *wubědžować* – soutěžit, závodit; *kolesowarski pokal* – cyklistický pohár; *swjedžen* – svátek; *hnadowny* – milostný; *martrar* – mučedník; *prědowanje* – kázání; *pječa* – prý; *smilny* – milosrdný; *wutupić* – vyhubit; *trysk* – vtip; *hela* – peklo; *pruh* – paprsek; *lóže* – lehčí, lehčeji.

LITERÁRNÍ PŘÍLOHA

Jurij Brězan, Vánoční legenda (1945)

Až po kolena ležel sníh. A nízké bleděšedé nebe se bez přestání mračilo dále. Staré stromy sténaly a úpěly pod svou tíhou a ve světle, jež se jen matně prodíralo vložkami, snášejícími se tiše k zemi, seděla křoviska v malebných skupinkách na zavátých březích, stulena k sobě jako by umírala zimou. I velká stavení vesnic, kterými putovali, se v tomto světle zdála nějak cizí, když matné obrysy vyvstávaly a hned se zase ztrácely v bílém, vše jasně oblévajícím pološeru.

Kdyby je nedoprovázela řada tmavých stromů, jistě by zabloudili na cestě ze zahrad jedné vísky, dokud před nimi nevyrostly obrysy druhé. Jen zřídka dolehl nějaký zvuk až k poutníkům, aby jim ukazoval cestu. Jako by v tomto šedo-bílém moři utonul každičkový zvuk, jako by byl pohlcen nesmírným tichem, plným podivné hrozby; Josef se však nemusel vypyatvat na cestu, černé pruhy zimou umírajících jabloní a slív mu byly věrnými společníky.

Již celý den kráčel Josef první, aby širokýma botama vyšlapal ve vysokém sněhu stezku své mladé ženě. A věrně šla Marie stále krok za ním po této stezce. Nyní však se zdálo, že jí, nesoucí těžce svůj plodný život, bylo nesnadnější zůstat u muže, který šel klidně svou cestou – a Josef, obrátiv se, spatřil, jak klopýtá. Zastavil se a poznal, že únava se zaryla nesmírně hluboko do drobného bledého obličejce ženy. Div mu srdce nezaplakalo soucitem a něhou. Ale němě vše polkl, a když potom promluvil, byl jeho hlas temný a klidný a silný jako vždy.

„Je mi trochu zima, Marie.“

„Ach, vždyť jsem věděla, že se na smrt nachladíš v mém kabátě!“ odpověděla Marie a veliké slzy se tiše řinuly po její hubené tváři, zatímco její ruce setřásaly sníh, který napadal na jeho vetřelý letní kabát.

Opět Josefovi stoupalo srdce k hrdlu a teprve po chvíli, slíbav láskyplně slzy z očí své ženy, dokázal odpovědět podivně hrubým hlasem.

„Hleď, Marie – věděl bych, jak bychom si docela jednoduše pomohli. Musela bys mě hřát! Svážeme pokrývku, kterou máš jako plášť, okolo mého krku, takže vpředu zůstane vak. Do něho se schováš. Potom tě tvůj plášť bude hřát dále – a ty zahřeješ mne!“

Marie však nechtěla: Josef si prý musí vzít pokrývku – sama ji nepotřebuje, však je jí teplo dost. Nemohl přece nést kromě těžkého batohu se vším, co jí patřilo, ještě jí, svou ženu.

Konečně se Josefovi přece podařilo Marii přemluvit, aby jí směl nést: vždyť stejně nemůže být již daleko do příští vsi, kde chtějí přenocovat.

A jednou – dodal s úsměvem – by též chtěl plným právem říci, že nese s sebou všechno, co je jeho – – –

Tak se nakonec přece stalo, jak chtěl Josef.

Znavena a vyčerpaná, s úsměvem, který hraničil s pláčem, se Marie stulila do teplého úkrytu jeho paží a za několik okamžiků usnula.

Josef šel dále svou cestou a jeho kroky byly jemné a měkké jako padající sníh – – –

Nemyslel v té chvíli na měsíce, kdy se hledali po zpustošeném kraji – ona, oddána jemu – a on, pln stesku a starostí o ni. Nemyslel též na svůj bezmocný hněv posledních týdnů, kdy, konečně se naleznuvše, nesměli nikde zůstat a bez domova putovali otčinou po cestě bídy.

V jeho mysli však hryzla vzpomínka na to, jak slané byly slzy, které dnes líbal z jejích očí, a jak sladké – tak, jak by nikdy nevěřil, že mohou slzy být – byly ty, které plakala, když je konečně milosrdný osud zase spojil.

Jednou slíbil Marii, že by ji rád nesl na rukou do nového života – dnes ji tedy nese, ale mohl zabránit tomu, aby plakala hořké, slané slzy? A bude to nový život, do něhož ji nyní nese? Stále doufal – a doufá ještě nyní, že zde na vesnici najde u některého sedláka, jemuž surová ruka války rozbila stáj nebo stodolu, pro sebe práci jako tesař a jídlo a přístřeší pro Marii.

Nic z toho nemohl najít v rozbitých městech. Byl bez naděje, zoufalý a pln ponižujícího studu pro bezmocnost svých velkých silných rukou, když večer po návratu domů musel Marii říci: „Nic – – – zase nic.“

Nyní však, čím více se blížil k zasněženým vískám, do nichž válka zřetelně vryla své surové stopy, tím silněji se v něm zvedala nová naděje, že tady najde to, co hledá.

Tak málo, pomyslel si trpce, tak málo toho žádám: chléb

a přístřeší. Pro nás oba. A brzy pro nás – tři. Hluboce dojat myšlenkou na děťátko, pohlédl na křehkou bytost ve svých rukách, která se měla tak brzy stát matkou tohoto dítěte.

Jeho oči pohladily hladké, ve své malátnosti téměř dětské čelo, a dotknuvše se pozorně a něžně zavřených očí s dlouhými řasami, líbaly bázlivé rty, jež byly sladké ve své zralosti a těžkém bolu.

Tma byla stále větší a větší. Sníh se zdál být vyšší a cesta ne-nesnadnější. Pomaleji a unaveněji kráčel Josef jasným, bezzvucným tichem. Častěji a déle odpočíval, opíraje se o některý křivý strom a přeje si, aby už byli brzy u cíle.

Konečně se nedaleko teple zatřpytila první světla vesnice. V témže okamžiku zaštěkal pes, probouzeje Marii ze spánku. „Jsme u cíle?“ zeptala se a chtěla sestoupit na zem. A hned dodala:

„Nyní jsi mě tak daleko nesl – – –“

„A tys mě tak pěkně zahřívala,“ odpověděl Josef, pustiv ji na zem a položiv pokrývku pozorně opět kolem jejích ramen.

„Hleď – a nyní zajdeme hned k prvnímu sedlákovi – snad má pro mě práci – alespoň snad bude mít pro nás přístřeší na dnešní noc.“

Ale již u vrat je starý sedlák odbyl: nemají zde práci pro tesaře, nemají – a není též místa na noc, a vůbec – – –

Josef vzal beze slova Marii za ruku a zavedl ji k sousednímu statku. A potom k dalšímu, a k čtvrtému, pátému a šestému – – –

Ale všude nemilosrdní lidé a trpká, chladná slova, nebo příliš mnoho dětí a často též cizích lidí pod maličkou střechou.

Na cestě k poslednímu stavení plakala Marie tiše, a velké slzné slzy se jí znovu řinuly po obličejí. A Josef ji nedovedl již ukonejšit, vždyť sám na cestě vesnicí překročil hranice, za nimiž není naděje ani víry, není klidu ani slitování.

A také poslední stavení bylo plné lidí. Sedlák však byl člověk. Sto metrů dále na poli, pravil, stojí jeho ovčinec, také několik telat tam je, a mnoho sena a slámy. Tam smějí zůstat a zimou jistě nezemrou.

Ukázal jim cestu a dal jim s sebou ještě starou svítilnu.

I našli ovčinec.

Pronikavé teplo ze sta ovcí je uvítalo svým pachem, a z jednoho kouta zvědavě zabečelo do světla několik telat.

Z množství sena připravil Josef Marii měkké lože.

Tu pak poznala žena, že přišla její hodina. A její vysoký život se vzepjal bolestmi porodu.

Bezmocně klečel Josef u ní, modle se k Pánu Bohu věčnému. Modlil se z bolesti své ženy. A za její a za tento nový život.

A hle! – porodila syna, zavinula jej do plének a kolébkou mu byly jesle pro jehňata.

Josef, schýliv se slíbal řinoucí se slzy své ženy a slzy byly sladké, tak jako tehdy, jedenkrát.

Marie pak pozvedla znavenou ruku a zjihle mu pohladila ustarané čelo. Náhle bylo kolem ní veliké množství lidí. Hospodář a jeho hospodyně, jeho dcery a dělníci a děti. A lidé stále přibývalo.

Všichni pak viděli děťátko a chválili a uctívali Boha, který tak zjevně prokázal svou milost matce dítěte.

Naposledy přišli ještě tři: farář a učitel a starosta. Též oni se uctivě klaněli vánočnímu zázraku, který se udál v prostém ovčinci.

Farář dítěti požehnal, matce pak podal bílý chléb a posilující víno.

Učitel pak položil dítěti do jeslí plénky a teplé šátky.

A starosta pravil Josefovi:

„Slyším, že jsi tesař. Chci stavět stodolu. Chceš-li, můžeš zůstat a pomáhat mně. Komůrka pro tebe a tvou ženu tu bude.“

Učitel odešel, vzav s sebou všechny děti.

I zazněla mnoha jasnými a zázraku ještě plnými dětskými hlasy stará vánoční píseň.

„Tichá noc, svatá noc – – –“ zpívaly.

A všichni, sedláci a jejich ženy, čeledínové a děvečky, zpívali s učitelem a dětmi.

Ovce a jehňátka tiše zíraly a telátka v koutě vyvalovala oči na světlo a na lidi.

Josef pak stál němý, a Marie sepjala ruce a šťastně se usmívala.

Přeložila Zora Beráková.

Příběh se vztahuje jednak k biblické události Narození Páně, jednak ke katolickému lužickosrbskému zvyku „Panna Maria hledá přístřeší“. Po devět dnů před Štědrým večerem devět lužickosrbských rodin postupně symbolicky poskytuje přístřeží sošce Panny Marie.

„Jejich pořadí se v druhé adventní neděli určí losem. Devátá rodina se může považovat za šťastnou, neboť Marie a Josef s děťátkem u ní zůstanou až do svátku Hromnic (Očišťování P. Marie, 2. února). Při příchodu P. Marie se zúčastnění společně modlí. Stejný ceremoniál probíhá i tehdy, kdy Matka boží opouští stavení a je přenášena k další rodině, kde je již očekávána,“ píše Lužickosrbská informační služba SKI.

Autorem podobného příběhu spjatého s Lužicí, do nějž si lze snadno dosadit uprchlíky po skončení druhé světové války, je liberecký rodák a německý spisovatel Otfried Preußler. Nese název Útěk do Egypta přes Království české (1996).

ZÁPISNÍK

Nadace lužickosrbského národa nabízí semestrální stipendium ke studiu sorabistiky na univerzitě v Lipsku pro studenty z východoevropských zemí. Každým rokem vypisuje nadace stipendium pro tři studenty. Předpokladem je studium slavistiky nebo příbuzných oborů a ukončení nejméně čtvrtého semestru bakalářského studia. Studium probíhá v lužické srbštině, znalost němčiny se nevyžaduje. Zájemci musí předložit následující podklady: doklad o imatrikulaci na své univerzitě s údajem o zaměření studia, posudek učitele s doporučením k dílčímu studiu sorabistiky, strukturovaný životopis, kopie dokladů o dosud složených zkouškách, představy o cílech studia sorabistiky v Lipsku s údaji o hlavním zájmu studia, doklad o znalosti cizích jazyků, adresa a e-mailová adresa. Hranicí pro uchazeče je 32 let. Nelze podporovat celé studium, nelze je udělit začátečníkům, každý může dostat stipendium jen jednou. Přihlásit se je možné každoročně do 31. března na adrese Założba za serbski lud, Póstowe naměsto 2, 02625 Budyšin/Bautzen (moosche-stiftung@sorben.com).

Hórnikova knihovna – zpráva o činnosti

V letošním roce se naplno rozběhly dokončovací katalogizační práce v novém fondu Hórnikovy knihovny. Jejich smyslem je přiřadit knihám signatury, pomocí nichž bude

možné knihy pevně umístit. To umožní jejich snadné vyhledávání a značně se tím zefektivní fungování knihovny.

Od ledna do listopadu 2014 bylo do knihovny nově zesneseno 371 knih, celkově katalog čítá již 5427 knih. Kompletně zpracováno včetně signatur je nyní 946 knih. Zcela hotová jsou oddělení beletrie a historie, částečně i oddělení jazykovědy.

Knihovna rovněž převzala dva větší knižní dary, a to od pana Františka Truxy a od pana Antonína Vlka. Oběma za ně jménem knihovny děkuji.

Obracím se na vás rovněž s nabídkou. **Stále je totiž neobsazeno místo zástupce knihovníka.** Pokud byste někdo o tuto práci měli zájem, napište, prosím, na emailovou adresu knihovna@luzice.cz.

Martin Boukal, knihovník

Vážení příznivci Lužice, milí čtenáři.

Uzavírá se další rok činnosti Společnosti přátel Lužice, jsme rádi, že jste nám zachovali přízeň, a doufáme, že i v příštím roce se s Vámi budeme setkávat na akcích, které pro Vás pořádáme.

Během podzimu to bylo hned několik významných událostí – slavnostní akce k výročí Společnosti Cyrila a Metoděje (TCM), pietní akt u hrobu Jurije Wićaze, jehož hrob SPL nechala opravit a brzy jej převezme do správy, a naposledy velká celodenní akce Slezský den. Ale na další akce se můžete těšit již teď. **V sobotu 13. 12. si Vás dovoluujeme pozvat na adventní výlet do Budyšina** (příhlášky přijímáme na luzice@luzice.cz) a ve středu 10. 12. na již tradiční vánoční večírek v Lužickém semináři. Přikládáme také předběžný plán akcí na příští rok.

V tuto chvíli předsednictvo pracuje na návrhu změny stanov. Upozorňujeme také, že **SPL změnila bankovní spojení** a přešla k výhodněji vedenému účtu. Prosíme tedy členy, kteří platí členské příspěvky převodem, a případné dárce, aby nyní členské příspěvky a případné sponzorské dary zasílali již na číslo 2900678633/2010 (nově zřízený bankovní účet SPL u Fio banky). **Všem sponzorům na tomto místě**

velmi děkujeme za poskytnuté dary, bez nichž by SPL nemohla fungovat. Děkujeme také za pochvaly a poděkování, stejně tak za inspirativní podněty, které zasíláte (nebo sdělujete osobně) – jsou pro nás velmi důležitým povzbuzením v naší práci!

Všem Vám přejeme krásný advent a příjemné a klidné prožití vánočních svátků. V novém roce 2015 se opět těšíme na shledání s Vámi a věříme, že setkání budou stejně příjemná jako letos.

Žohnowane hody a strowe nowe leto 2015!

Žognowane gódy a strowe nowe leto 2015!

Petr Kadlec a Eliška Papcunová

Výlet do vánočního Budyšina

Zveme vás **v sobotu 13. 12. 2014 na jednodenní výlet do Budyšina**, v plánu je návštěva tradičních vánočních trhů, exkurze do Lužickosrbského muzea, Lužickosrbského institutu a do úřadu Domowiny. Odjezd autobusem v 8:00 od budovy Hlavního nádraží v Praze, předpokládaný příjezd do 22:00 tamtéž. Předpokládaná cena do 500,- Kč. Cena se může změnit v závislosti na počtu přihlášených a velikosti rezervovaného autobusu. O změně budete zpraveni mailem nebo telefonicky. V případě zájmu nás prosím kontaktujte na mailu luzice@luzice.cz nebo na čísle 607 912 245 (Lukáš Novosad). Příhlášky, prosíme, zasílejte co nejdříve, abychom mohli program uzpůsobit počtu účastníků, nejpозději však do 7. 12. Těšíme se na setkání s vámi!

Předběžný plán akcí na jaro 2015

Ledén – představení nové knihy Lidové pohádky Lužických Srbů v překladu J. Mudry a přednáška Terezy Valáškové o lužickosrbské literatuře pro děti.

Únor–květen – kurz horní lužické srbštiny, který povede lektorka z Horní Lužice, studentka Univerzity v Lipsku Barbara Sende.

Únor – divadelní přestavení Vodník Ingrid Hustetové v podání skupiny Nepřijatelní v Lužickém semináři.

Duben – velikonoční výlet do Lužice na křižácké jízdy – významný lužickosrbský folklórní prvek, který byl dosud v aktivitách SPL opomíjen.

Květen – open air koncert lužickosrbského sboru/skupiny na dvoře Lužického semináře.

Květen–červen – Muzejní noc a Noc literatury.

Během celého roku se budou konat odborné přednášky, na které Vás včas upozorníme, plánujeme také další výlety do Lužice.

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, U Lužického semináře 90/13, 118 00 Praha 1-Malá Strana, www.luzice.cz, tel. 234 813 146, za finanční podpory ministerstva kultury ČR ročně v osmi číslech a dvou dvojčíslech nákladem 300 výtisků. Cena 20 Kč.

Redakční rada: vedoucí redaktorka Lucie Janovská Kolarovičová, Řetězová 8, 110 00 Praha 1, lucie_kolarovicova@centrum.cz; zástupkyně vedoucí redaktorky: Eliška Papcunová, luzice@luzice.cz; členové: Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Jan Zdichynec.

Roční předplatné: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet Fio banka, a. s., 2900678633/2010.

Objednávky a stížnosti na nezasílání: Klára Matějčíková, Habartická 1a, 190 00 Praha 9, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684.

Rada se ne vždy ztotožňuje s názory a slohem pisatelů. Za pravdivost odpovídá autor.

MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.